

1176

Om Th. Nr 2

Tilfueren.

No. 95 og 96.

Af Prof. K. L. Næhæk, Ridder af Dannebrogens
Trykt og forlagt af Bogtrykker B. S. Bendixen.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse,
med Pakkeposterne.

København. Tirsdagen den 1 Februar 1820.

Ut te
Utque tui similes danica regna colant.
Deliciæ Poet dan.

Dets Ry er Godheds Volk og Himmelens Glæder
Og Danmarks Rørs, og Dannerkongens Giengield,
O delhiem i Gwalds Fiskere, 3 u. 1 Sc.

At intet hele hans lange nu snart tilbagelagte
Tilfuerbane igienem har været Tilfueren sicere-
re, end naar han havde noget at omtale, der
giorde Hædrelandets Børn, og dets Regierung
Ære, er et Vidnesbyrd, hvorpaa han med dristig
Selvbevidshed tørgjøre Fordring. Denne Hølelse
tro har han allerede en Tid glædet sig at skulle her
omtale en af hele Europa hædret høist hæderfuldt
hedengangne Medborgers, den lærde ædle aand-

fulde Oldgrandſter Zoegas Levnetsbeskrivelse med lige Flid, Smag, og Sandheds Kicerlighed udgivet af Zoegas senere Dages Ven, den berømte Prof. F. G. Welcker; og troer han saameget hellere her at kunne omtale dette Værk, da han troer at vide, at ikke ret mange Exemplarer deraf hidtil ere komne til København, ligesom det, saavidt ham er bekendt, neppe endnu enten i Boghandelen er anmeldt, eller omtalt af Noget af vore offentlige Blade.

Allerede ved sig selv maatte dette høist interessante Værk for Tilskueren have en særdeles Tillokkelse, da det fremstiller en tro Skildring af en Videnskabsmand, hvem han i sin tidligere Ungdom personligen har kændt, med hvem han har havt Omgangskreds, Venner, og for en stor Deel Dannelses- og Virke- periode tilfælles, saa langt end de Baner, hvori Skræbnen anviiste hver af dem at vandre og virke, alt mere og mere fierede sig fra hinanden, og har saaledes Tilskueren ikke uden en synderlig alvorlig — til Andagt sig nærmende Følelse kun det see, hvorledes i de to Aar fra Julii 82 til Julii 84 Zoega tvende Gange var saa at sige kun faa Skridt forud for ham og hans medreisende Ven Samsøe; hvorledes hin i Junii 1782 var i Kiel, hvor de faa Uger

derpaa kom, og levede i Vensteb med hans i Brævet til Esmorch omtalte yngre Broder, der just da endte sine Studier der; hvorledes efter 1784 denne i en for ham høist mærkelig Periode var i Paris, som han netop maa have forlodt, da vi kom der til; hvilken Indsydelse det vilde have saaet, naar hin, især i den sidste Tidspunkt, var truffet sammen med den for bildende Kunst, og Oldsager saa brændende, i grædse Litteratur saa indvinde, Zoega af Land og Hierta saa nær beslægtede, Dyrekens Digter, hvem han sikkertlig da havde draget med sig tilbage til Rom, hvorhen Samsoes hele Hu stod, og hvorfra han, blot for ikke at skille fra mig, hvis Drift bar andensteds hen, havde siernet sig! Østere fremsæd sig i denne Biographie Betragtninger af dette Slags; men de som især havde fra Begyndelsen en sørdeles Tilskokelse for Tilstueren, vare de sandru, hæderfulde Bidnesbyrd, den sandelig ikke til at rose saa sørdeles stemte Zoega, ved saamange Anledninger, saa lang en Række af War igiennem, under saa forskellige Omstændigheder og Conjunctioner gav, og vedblev at give den danske Regerings liberale Aand, og Kærlighed for Videnskabers og Kunsters Fremme.

Inderlig har det saaledes glædet mig, hvad han her ved saamange Leiligheder skriver om den

sande LærdomsvenD. H. Guldberg, der — som han i et Brev til Heine udtrykker sig — i hver Henseende langt overgik hans Forretninger, der midt under sine mange Forretninger havde Tider at skænke den unge Mand, af hvis Aand, Forkundskaber, Flid og Sindsstemning han kunde haabe Ere for Fædrelandet, og Gavn for Videnskaberne. Inde-
rlig maatte det her glæde Tilstueren i en Zoegas Pen til hans Fader at giensinde, hvad han setv omrent paa selv samme Tid, og med næsten selv-
samme Ord mindes om samme Mand at have tilskrevet sin Fader: Han talte længe med mig,
og lod mig ganske forglemme, at jeg talte med en Minister. Beundre maa jeg den Munterhed, jeg
fandt hos ham, efter at han har været hele Dagen
over bebyrdet med det mosisomste Arbeide at høre
hver Mands Anliggende fra den Fornemste til den
Ringeste, give hver Mand Raad, interessere sig
for hver enkelt, og tillige for Alle i det Hele."

Inde-rlig har det glædet Tilstueren, at finde
vette i Henseende til Tid og alle Omstændigheder
saa aldeles umistænkelige Vidnesbyrd, over en af
Fædrelandets alt længe leverengangne Edlinger,
hvem i det mindste Muserne indtil den Dag i Dag
ikke endnu have afbetaalt deres Giæld, der endnu

stedse vilde savne sit af dem høisifortiente Udsædelighedsminde, hvis han ikke med Mesterhaand i sit — desværre usuldendte Mesterværk havde sat sig det selv. Skjont det er at see, hvorledes den ødle taknemlige Zoega vedblev at være denne sin Hæders — for ikke at bringe det maaskee omtvistelige Ord — sin Lykkes første Stifter (thi man kunne maaskee spørge mig, om Zoega da var lykkelig?) erkændeligen hengiven, saa han efter en Række af Aar sendte ham sine twende første store Værker.

Intet Under altsaa, at Zoega, da denne Mand ved hin uventede Bortkomst fra sin betydelige Stilling, ikke var i Stand til at holde, hvad han uden at drømme om denne Tingens Bending havde tilsagt: at Zoegas Skioerne skulde være betrygget, enten han saa selv blev eller ikke, gav Alt tabt; overtydet, at den, der ganske var — som han udtrykker sig — en falden Ministers Creatur, kaldet, ledet af ham, bestemt til et Maal, som de fleste intet Begreb havde om, som mange holdt for Daarskab, intet havde at haabe; — og det især i et Dieblik, da Zoega formedelst hans ved hans Gifternaal foranledigede Overgang til den catholske Religion, i høi Grad vilde have haft Guldbergs hele Venstebor for ham behov for at finde Overbæ-

relse med et i hine Dage især saa paafaldende Skridt. Men see! fra saa mørk en Side end Guldberg efter sin Stilling ikke kunde andet end betragte Tingene, dømte han dog med Hensyn til Zoega — uden midlertid at vide hint mislige Skridt — rigligere end denne, raabede han strax at vende sig til Bernstorff, med Forsikring: at denne indsigtfulde Herre ikke kunde undlade at lade hans Fortienester vederfares Ret. Ogsaa besvarede Bernstorff Zoegas første Brev med den Forsikring: at det ikke skulde mangle unge fortienstfulde lørde paa Understøttelse i Danmark; ja hvad end mere var, medens Zoegas vedvarende Mistviol bandt hans Skæbne til Rom, havde man — som han selv i et følgende Brev til sin ødle Frænde udtrykker sig — i København behandlet hans Sag paa en for ham høist smigrende Maade, der forbandt ham til ny Taknemmelighed mod hans derverende Venner og Velyndere mellem hvilke han erkændtlig nævner end et tilskueren personlig kært Navn, den ejegode Numsen. „Hverken kunde jeg vente, siger han, at et saa ubetydeligt Menneskes Skæbne, som jeg er, blev afgjort i Statsraadet, eller at man for ikke at tage mig vilde ignorere en saa notorisk Sag“ — som hans Religionsforandring. — „Jeg ønsker at faae Lei-

lighed at lægge min Taknemmelighed for Dagen,
 og mistivler ikke om at finde den her." Et Ord
 han siden mod saamange af vore Landsmænd saa
 redeligen holdt. „Bed sit Raad og sin Under-
 viisning — siger hans samtidige Ven, Schow, har
 han dannet mange af sine lærde Landsmænd, der
 have gavnet og endnu gavne Fædrelandet; alle
 disse føle hans Tab, og tænke med Demod der-
 paa; i Atti della Acad. italiana vidnes — som
 hans Biograph ansører — at Thorwaldsen skylder
 denne sin Ven sin Landsdannelse og hsiere Retning
 i Kunsten; og tilføier Biographen, at mange danske
 og andre Kunstere gierne betiente sig af hans Raad
 og agtede paa hans forte og træffende Bink; men at
 han især ved sin strænge Dom mangelunde ledede
 Thorwaldsen i hans Uddannelses Tid, at denne
 fortreflige Kunstner med Fornsielse foræller, hvor-
 ledes Zoega bedomte og dadlede ham hans Figurer,
 tit med de Ord: det have de Gamle ikke gjortsaaledes;
 saaledes var sig i Oldtiden ikke ærbare Qvin-
 der, end mindre Gudinder, og deslige! og at han
 da selv igien havde nedrevet saalænge, til han bragte
 dem det Antikes Smag nærmere, og tilfredsstillede
 ham ved sin Jason."

En formelig Forening med Fædrelandet lod
 sig midlertid, da han nu selv havde bundet sig til

Rom, dengang endnu ikke knytte. Hvo den meget bekjendte Minister har været, der, som hans Biograph beretter, skal være vedblevet at være ildestemt mod Zoega for hans Religionsforandrings Skyld, vil Tilskueren ikke indlade sig paa at giette. og føler intet Kald til at undersøge, nok at umiddelbar derpaa traade Han frem, i hvem Zoega for sit øvrige Livs Dage fandt sin uforanderlige Vellynder og Velgiser, og denne Mand var Danmarks Fredrik, der alt da i sit Herte var det Øste tro, han efter sin Thronbestigelse høitidelig gav, og Kongelig har holdet og holder, at beskytte Videnskaber og Kunster. For ham gjorde Zoega i Foraaret 1789 en Reise til Neapel; fra ham fik han ikke længe derefter bestemt aarlig Undersøttelse af hans egen Cassé, ligesom han noget i Forveien, paa sin ivrige og formaaende Talsmand Abildgaards Forord havde faaet en aarlig Godtgørelse af Kunst-academiet, hvis corresponderende Medlem han var blevet, for at indsende maanedlige Beretninger om Kunstsager og Antiquitetter dertil, af hvilke hans Beretninger en betydelig Deel ved nysnørnte versme Kunstner meddeltes Tidskriftet Minerva.

Efterhaanden vaagnede alt sterkere og sterkere Østen hos ham at vende tilbage til Fædrelandet,